

XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM PHÙ HỢP VỚI BỐI CẢNH MỚI

VŨ VĂN PHÚC (*)
ĐỖ THỊ HẢI HÀ (**)

Để xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới đúng mục tiêu và định hướng được Đảng ta đề ra tại Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII, cần triển khai thực hiện hiệu quả những nội dung trọng tâm sau:

Thứ nhất, phải luôn quán triệt sâu sắc quan điểm “dân là gốc”, “dân là chủ”, “bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân”, thực hiện nhất quán nguyên tắc tất cả quyền lực nhà nước thuộc về Nhân dân. Xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đảm bảo thực sự của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo, đặt lợi ích của quốc gia - dân tộc, của Nhân dân lên trên hết, trước hết; phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc; phải hoàn thiện cơ chế hữu hiệu để Nhân dân thực sự thực hiện quyền làm chủ của mình; cụ thể hóa phương châm: “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”. Nâng cao chất lượng, khắc phục tính hình thức trong các hoạt động tiếp xúc cử tri, hoạt động giám sát, tiếp công dân, đối thoại, giải quyết khiếu nại, tố cáo, kiến nghị của Nhân dân.

Thứ hai, phải luôn đặt trong tổng thể công cuộc xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh và phải coi

là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị; xây dựng nền quản trị quốc gia hiện đại, hiệu lực, hiệu quả. Xác định rõ hơn vai trò, vị trí, chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp trên cơ sở các nguyên tắc pháp quyền, bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ và kiểm soát hiệu quả quyền lực nhà nước với sự tham gia của quá trình chuyển đổi số, dưới sự giám sát của Nhân dân. Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, gắn quyền hạn với trách nhiệm, nghĩa vụ. Hoàn thiện cơ chế kiểm soát quyền lực nhà nước; kiên quyết, kiên trì phòng, chống tham nhũng, tiêu cực không ngừng, không nghỉ, “không có vùng cấm”, “không có ngoại lệ”, “bất kể người đó là ai”...

Thứ ba, phải bảo đảm thượng tôn Hiến pháp và pháp luật. Nhà nước được tổ chức và hoạt động theo Hiến pháp và pháp luật; quản lý xã hội bằng Hiến pháp và pháp luật; Nhà nước tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ hiệu quả quyền con người, quyền công dân, con người được đặt ở vị trí trung tâm, là chủ thể, là mục tiêu, là động lực, là nguồn lực phát triển đất nước. Xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam phải phù hợp điều kiện lịch sử - cụ thể của Việt Nam, phù hợp với thực tiễn đất nước trong mỗi giai đoạn cách mạng, tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm quốc tế và xu thế phát triển của thời đại. Bảo đảm tính tổng thể, đồng bộ, liên thông, hiệu quả giữa đổi mới, nâng cao chất lượng lập pháp với cải cách hành chính, tổ chức thực hiện tốt, nghiêm minh, nhất quán luật pháp, cơ chế, chính sách và cải cách tư pháp.

(*) PGS. TS; Phó Chủ tịch Hội đồng Khoa học các cơ quan Đảng Trung ương, nguyên Tổng Biên tập Tạp chí Cộng sản

(**) ThS; Công ty Cổ phần Xe điện Hà Nội thuộc Tổng Công ty Vận tải Hà Nội

Đổi mới tổ chức, nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội, bảo đảm Quốc hội thực sự là cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất, cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, đại diện cho ý chí, nguyện vọng của Nhân dân; phát huy tính dân chủ, pháp quyền, hiện đại, chuyên nghiệp, khoa học, công khai, minh bạch, hiệu lực, hiệu quả trong lập pháp, quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước, giám sát tối cao đối với hoạt động của Nhà nước; phát huy vai trò giải thích pháp luật của Ủy ban Thường vụ Quốc hội. Hoàn thiện hệ thống pháp luật có chất lượng, đầy đủ, đồng bộ, thống nhất, dân chủ, công bằng, nhân đạo, kịp thời, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, mở đường cho đổi mới sáng tạo, đặt nền tảng cho quản trị xã hội, quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả, kiến tạo phát triển... gắn với quá trình chuyển đổi số quốc gia. Đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục pháp luật, đảm bảo cho pháp luật được nhận thức và thực hiện đầy đủ trên thực tế.

Thứ tư, xây dựng nền hành chính nhà nước phục vụ Nhân dân, dân chủ, pháp quyền, chuyên nghiệp, hiện đại, trong sạch, vững mạnh, công khai, minh bạch. Đổi mới tổ chức và hoạt động của Chính phủ theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; nâng cao nhận thức xây dựng nền quản trị quốc gia hiện đại gắn với chuyển đổi số quốc gia là nhiệm vụ trọng tâm của cả hệ thống chính trị trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Nhà nước theo hướng kiến tạo phát triển, liêm chính, hành động được đo bằng sự hài lòng của người dân trên cơ sở mức độ chuyển đổi số quốc gia. Xây dựng và hoàn thiện cơ chế, thông tin minh bạch, số hóa quá trình tương tác giữa người dân và Chính phủ để người dân tham gia đầy đủ hơn vào quá trình hoạch định và thực hiện chính sách. Lấy quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người dân, doanh nghiệp làm trọng tâm thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển nhanh, bền vững.

Xác định rõ hơn chức năng quản lý nhà nước, sớm hoàn thiện hệ thống cơ sở dữ liệu, hệ thống hạ tầng số phục vụ điều hành nền

kinh tế - xã hội bằng pháp luật, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch và các công cụ điều tiết trên cơ sở quy luật thị trường, đi đôi với tăng cường công tác giám sát, giảm các tác động tiêu cực của thị trường, không can thiệp, làm sai lệch các quan hệ thị trường. Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, xây dựng chính phủ số, xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với các bộ, ngành; giữa Chính phủ, các bộ, ngành với chính quyền địa phương, bảo đảm quản lý nhà nước thống nhất, đồng thời phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, tinh thần trách nhiệm của từng cấp, từng ngành; khắc phục triệt để chồng chéo chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn; tiếp tục sắp xếp, tổ chức lại các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, bảo đảm chất lượng, hiệu quả. Nâng cao chất lượng cung ứng dịch vụ công và hiệu quả hành chính công trong quá trình thực hiện chuyển đổi số quốc gia.

Xây dựng, hoàn thiện thể chế chuyển đổi số đi đôi với đổi mới, hoàn thiện cơ cấu tổ chức của Chính phủ, các bộ, ngành theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả trên cơ sở tổ chức hợp lý các bộ, ngành, đa lĩnh vực; phát huy đầy đủ vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Chính phủ là cơ quan hành chính nhà nước cao nhất, thực hiện quyền hành pháp, tập trung vào quản lý vĩ mô, xây dựng thể chế, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch. Tăng cường năng lực dự báo và khả năng thích ứng chính sách trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Thúc đẩy xây dựng chính phủ số, tăng cường sự kết nối, trao đổi thông tin, cơ sở dữ liệu số thống nhất trong cả nước; thường xuyên giữa chính quyền các cấp, giữa chính quyền với người dân và doanh nghiệp.

Nâng cao hiệu lực, hiệu quả tổ chức thi hành pháp luật, thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật; cải cách thủ tục hành chính; kiện toàn tổ chức, tinh giản hợp lý đầu mối, bỏ cấp trung gian, tinh giản biên chế. Gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng pháp luật với tổ chức thi hành pháp luật. Hoàn thiện cơ chế về trách nhiệm giải trình, tính công khai, minh bạch, chịu trách nhiệm về những hậu quả trong ban hành và thực thi chính sách của

các cơ quan nhà nước, lấy lợi ích, sự hài lòng của người dân và lợi ích xã hội làm tiêu chí đánh giá hiệu quả.

Thứ năm, ứng dụng những thành tựu khoa học và công nghệ trong quá trình chuyển đổi số, xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân, bảo vệ công lý, bảo vệ quyền con người, quyền công dân, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của tổ chức, công dân. Hoàn thiện chính sách, pháp luật trong lĩnh vực hỗ trợ tư pháp, trợ giúp pháp lý. Đổi mới tổ chức và hoạt động của hệ thống Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, Kiểm toán nhà nước. Xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, trong sạch, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức tốt, lối sống trong sạch, lành mạnh, liêm chính, chí công, vô tư, năng lực, trình độ thực sự chuyên nghiệp; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước nhanh, bền vững. Xây dựng và thực hiện Chiến lược cải cách tư pháp giai đoạn mới theo hướng đổi mới tổ chức, nâng cao chất lượng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động và uy tín của các cơ quan tư pháp và các cơ quan, tổ chức tham gia vào quá trình tố tụng tư pháp; phòng ngừa và đấu tranh có hiệu quả với hoạt động của tội phạm và vi phạm pháp luật; giải quyết kịp thời, đúng pháp luật các loại tranh chấp, khiếu kiện theo luật định. Tăng cường khả năng tiếp cận pháp luật, thông tin của người dân và doanh nghiệp, đảm bảo an toàn thông tin, an ninh mạng.

Thứ sáu, tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức có đủ phẩm chất, năng lực, trách nhiệm phục vụ Nhân dân và sự phát triển của đất nước. Nâng cao tính chuyên nghiệp, trách nhiệm, kỷ luật công vụ, có cơ chế lựa chọn, đào tạo, thu hút, trọng dụng nhân tài, thực hiện hiệu quả quá trình chuyển đổi số; khuyến khích, bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám làm, dám đột phá, dám đổi mới sáng tạo, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung. Tăng cường kỷ luật, kỷ cương đi đôi với cải

cách tiền lương, chế độ, chính sách, đãi ngộ, tạo môi trường cạnh tranh bình đẳng, điều kiện làm việc để thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phục vụ phát triển. Có cơ chế sàng lọc, thay thế kịp thời những người không hoàn thành nhiệm vụ, vi phạm pháp luật, kỷ luật, đạo đức công vụ, đạo đức nghề nghiệp, không còn uy tín đối với Nhân dân. Đẩy nhanh việc đầu tư, ứng dụng các thành tựu khoa học và công nghệ trong quản trị doanh nghiệp, quản trị quốc gia, đặc biệt là công nghệ thông tin trong quá trình xây dựng nền kinh tế số, xã hội số. Tiếp cận những thành quả tiên tiến nhất trong quản trị quốc gia để ứng dụng vào thực tiễn Việt Nam.

Thứ bảy, hoàn thiện cơ chế thông tin, phản hồi, đảm bảo sự tham gia, giám sát của người dân, tính công khai, minh bạch từ khâu ban hành chính sách, quyết định hành chính đến tổ chức thực hiện. Bên cạnh đó, xây dựng và hoàn thiện bộ máy hành chính minh bạch và có trách nhiệm giải trình; chính phủ điện tử; thiết lập cơ chế đối thoại liên tục; xây dựng hệ thống dịch vụ công hiệu quả, đẩy mạnh thông tin tuyên truyền, nâng cao nhận thức xã hội. Nghiên cứu, đưa ra cách tiếp cận lý thuyết về kinh tế thị trường hiện đại, giới hạn sự can thiệp của Nhà nước theo các chuẩn mực quốc tế; đặc điểm, mô hình quản trị quốc gia hiện đại gắn với chuyển đổi số trong bối cảnh hiện nay. Tiếp tục bổ sung, phát triển hệ thống lý luận về chủ nghĩa xã hội, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội; về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân; các đặc điểm riêng gắn với các tiêu chí quốc tế, những vấn đề mang tính phổ quát; những vấn đề mang tính đặc thù, phù hợp với thực tiễn Việt Nam.

Thứ tám, chủ động, tích cực hội nhập quốc tế đáp ứng yêu cầu xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, xây dựng đất nước và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, phát huy hơn nữa vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị - xã hội và Nhân dân trong xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân./.